

Τι κοινό έχουν ο Α. Αινστάτον, ο Γ. Στάλιν, ο Α. Παπανδρέου, ο Ι.Ε. Μπεκ, ο Ν. Άρμυστρονγκ, ο Α.Γ. Μπελ, ο Σ. Φρέντι και η Γ. Γκάρμπο; Πέραν του ότι έχουν διακριθεί, ο καθένας στο χώρο του, όλος οι παρεπόνων (και αρκετοί οικόπερα) επώνυμοι είναι την ίδια συνήθεια ως προς το κάπνισμα: κάπνιζαν πίπα. Παρότο γεγονός ότι η πρώτη καπνογεγραμμένη εικόνα καπνιστή (σε ανάγλυφο των Μόγια, περί το 500 π.Χ.) αποκαλύπτει ότι η οριστική συνήθεια είναι το πούρο, το κάπνισμα της πίπας ήρθε στην Ευρώπη γύρω στον 16ο αιώνα από τις πρώτες αποικίες της θρησκείας ανακαλυφθείσας Αμερικής και ήδη το 1603 ξεκίνησε η πρώτη αντικαπνιστική καρμάνια. Αν οι σημερινοί καπνιστές θεωρούν ότι καταπιεύνται το δικαιώματό τους, οι ακερτούν ότι ένας από τους λόγους που καρατοβρήκε ο Sir Walter Raleigh από τον James I, διάδοχο της Μεγάλης Ελισθίας, λέγετοι ότι ήταν και η διάδοση του καπνισμάτος. Για την ιστορία, η ίδια η Ελισθίας κάπνιζε...

ΑΥΣΤΗΡΑ για ΚΑΠΝΙΣΤΕΣ

από τον Γ. Α. Μηλιαρέση

Προφορώς, η ιστορία της πίπας, το όνομα της οποίας λέγεται ότι προέρχεται από το λατινικό "pīpare" που σημαίνει κοιτάζω κάτι μέσα μια χαραμάδα (εξ ου και το αγγλικό "peep" που σημαίνει κρυφοκοιτάζω) είναι πολύ παλιότερη από όσο θέλουν να πιστεύουν οι Ευρωπαίοι και είναι ένα ακόμη πολιτισμικό στοιχείο που έχει παρθεί βιοιών από τους ιθαγενείς της ομερικανικής ηπείρου –αν μη τι άλλο εκεί ήταν που υπήρχε ο καπνός και, ως γνωστόν, όπου υπάρχει καπνός, υπάρχει και κάπνισμα. Καθώς οι αποικίες φάνταζαν εξωτικές και κάθε τι που προερχόταν από τα μέρη αυτά γινόταν μόδα, δεν χρειάστηκαν πορφρά λίγα χρόνια για να διαδοθεί η συνήθεια σε όλον τον «κπολιτισμένο» κόσμο της Αναγέννησης. Και, σαφώς, ο πρώτος τρόπος καπνισμάτος για τους λευκούς ήταν η πίπα.

Χους ήν

Για την οικρίβεια, πηλός: αυτό ήταν το πρώτο υλικό από το οποίο κατασκευάζονταν οι πίπες, καθώς η επεξεργασία του ήταν πολύ διαδεδομένη και μεταξύ των «πρωτόγονων ερυθροδέρμων» του Κολόμβου και των επιγόνων του. Και από το ίδιο υλικό συνένισαν να κατασκευάζονται και στην Ευρώπη, μέχρι αρκετά αργότερα (περί τον 19ο αιώνα), όταν ανακαλύφθηκε ότι ένα πολύ διαδεδομένο στην περιοχή της Μεσογείου ζύλο, το ρείκι (επί το αγγλικότερον briar ή επί το επιστημονικότερον *Eriica arborea* ή *Ερίκα Αρπουρέα*), διαθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά που το κάνουν ιδινό για την καπνιστή τους.

Τα χαρακτηριστικά αυτά, τα οποία το διατηρούν δημοφιλές οικόμενο και σήμερα, είναι ότι βρίσκε-

ται σχεδόν παντού, καίτοι σκληρό είναι εύκολο στην επεξεργασία, αντέκει τις υψηλές θερμοκρασίες και έχει πολύ όμορφα «ινερά», ώστε να δίνει ωραιο εμφάνιση στην πίτα. Η ίδια η μορφή της ρίζας του ρεικιού προσφέρεται για την κατασκευή, καθώς δεν χρειάζεται κολλήματα και ο κατασκευαστής σκάβει το ξύλο, σαν γλύπτης, για να του δώσει το σχήμα που θέλει.

Οι πήλινες πίτες, ωστόσο, ζουν ακόμα, αν και δύσκολα θα τις δει κανείς στα τσαντάκια που κουβαλούν οι καπνιστές πίπας μαζί τους. Συνήθως μένουν στο σπίτι, για ένα ήσυχο κάπνισμα μετά περιουσλογής, αργά το βράδυ. Το βάρος τους και η αντοχή τους (ή, για την ακριβεία, η έλλειψή της) τις κάνουν ελάχιστα πρακτικές για καθημερινή χρήση.

Πέραν του πηλού και του ρεικιού, άλλα υλικά τα οποία χρησιμοποιούνται για την κατασκευή πίπας είναι το meerschaum (ελληνιστική σημείωσης), ένα ιδιότυπο λευκό ορυκτό υλικό το οποίο υπόρκει κυρίως στην Τουρκία και το οποίο προσέρχεται από απολιθώματα, και το κότσαλα ενός ειδικού καλαμποκιού. Οι πίτες αυτές λέγονται cornicob και έγιναν γνωστές από τον στρατηγό Mac Arthur. Από εκεί και ύστερα χρησιμοποιούνται διάφορα άλλα ξύλα, κυρίως για λόγους εμφάνισης ή εντυπωσιασμού. Μια ενδιαφέρουσα παραλλαγή στο θέμα των υλικών είναι αυτή που

Ceci n'est pas une pipe.

Πίνακας του René Magritte
"The treachery of images",
(Η απότιση των εικόνων)
1928-29.

προσφέρει η Merton & Falcon, μία αγγλική εταιρία, οι πίτες της οποίας κατασκευάζονται κυρίως από μέταλλο και μόνο ο καυστήρας (ή bowl, το μέρος δηλαδή στο οποίο μπαίνει ο καπνός) φτιάχνεται από ξύλο. Αποτέλεσμα: Ελαφρότερες, φυγήντερες και ευκολότερες στον καθαρισμό.

Τσια, καρπουλωτή κλπ.

Θέμα γούστου –αποκλειστικό και μόνο. Αναλόγως με τις προσλαμβάνουσες παραστάσεις του καθενός, με την εικόνα που θέλει να καλλιεργήσει ή, πιο συκνά, με το πώς έμαθε, η πίπα που καπνίζει μπορεί να έχει οποιοδήποτε από τα γνωστά σχήματα. Τα οποία, πορευό-

πιόντων, δεν είναι μόνο τα δύο του τίτλου. Οι πιο διοδεδομένοι τύποι είναι θέκα και ποικιλλούν: από την εντελώς ευθεία που ονομάζεται billiard μέχρι την πολύ καμπύλη που ονομάζεται apple. Ενδιόμεσο υπόρχουν οι bulldog (ίσα όλλα με πολύ καμπυλωτό καυστήρα), η liverpool (σαν την billiard, αλλά με πιο μακρύ μίσχο και κοντύτερο επιστόμιο), η dublin (με πιο σπαλή καμπύλη), η rhodesian (σαν την bulldog, αλλά με πιο λεπτό επιστόμιο και πιο κυρτό καυστήρα) και η poker –πιο γνωστή και ως πίπα του Ποπά. Εκτός από αυτές (και μερικές ακόμα), στα καλά καπνοπωλεία μπορεί κανείς να βρει πίπες διαφόρων άλλων σχημάτων, πολύ συχνά σχεδιασμένες από διάσημους ντιζάνερς ή απλώς σχεδιαστές που πειραματίζονται.

Ανάλογη ποικιλία υπάρχει και στα μεγέθη: υπόρχουν πίπες που μετά βίας χωρούν τέσσερα-πέντε γραμμάρια καπνού και προσφέρονται για γρήγορο γέμισμα και κάπνισμα παρόμοιο με του τσιγάρου, καθώς και γαργαντούντες που χωρούν ποσότητα που αρκεί για κάπνισμα πάνω από μία ώρα. Η πρωτικότητα του καπνιστή, οι συνθήκες εργασίας του και το πάσο θέλει να καπνίζει κοθορίζουν και αυτήν την επιλογή, όπως και την επιλογή του σκηνίστας. Γενικά, πάντας, μια καμπυλωτή πίπα, με μέτριο καυστήρα είναι η πιο βολική επιλογή, καθώς μπορεί να μεινεί κρεμασμένη στο στόμα ενόσω εργάζεστε –ειδικά σαν κάνετε δουλειά γραφείου– χωρίς να κουράζει το σαγόνι. Όπως με τα περισσότερα πράγματα, δοκιμάζετε και βρίσκετε.

Μια καμπυλωτή πίπα με μέτριο καυστήρα είναι η πιο βολική επιλογή, καθώς μπορεί να μείνει κρεμασμένη στο στόμα ενόσω εργάζεστε χωρίς να κουράζει το σαγόνι.

Άναψε, σβήσε και διάφορα τσουσμπλέκια

Η συνήθης παρατήρηση των καπνιστών τσιγάρου, ότι δηλοδή το κάπνισμα της πίπας είναι ταλαιπωρία λόγω των συχνών αναμμάτων είναι... μιθός. Ένας καπνιστής πίπας μαθαίνει μετά από μία εβδομάδα, το πολύ, να κρατάει την πίπα αναμμένη για όση ώρα κάνει να καεί όλος ο καπνός. Διατυπώς, αυτό δεν μαθαίνεται μέσα από ένα φέρμο. Υπάρχει μια λεπτή ιαρορροία εισπνοής και εκπνοής αέρα μέσα από την πίπα, ώστε να διατηρηθεί η καυσή, και όσα ασκάληθαν το μαθαίνουν. Όσο για τα διαφορετικά σήματα, καλά θα κάνουν οι καπνιστές ταγιάρου να αναρωτηθούν γιατί τα τσιγάρα δεν οβήνουν από μόνα τους. Η απάντηση βρίσκεται στο χαρτί, αλλά και στην ποιότητα των καπνών που χρησιμοποιούνται στο τσιγάρο. Ένας λόγος που η πίπα είναι ακριβότερος τρόπος καπνισμάτος, έκει να κάνει με το ότι οι καπνοί που προσφέρονται για αυτήν είναι πολύ καλύτερης ποιότητας, φτιαγμένοι συνήθως από εταιρίες πολύ μικρότερες από τις καπνοβιομηχανίες-κολοσσούς, που νέφρωνται το χώρο του τσιγάρου. Ένα άλλο πρόβλημα (για τους αρμήτους) είναι το διάφορο παραφεράλια που συνδέουν το κάπνισμα της πίπας. Όμως αυτό αποτελούν σημαντικό μέρος του όλου τελετουργικού του καπνιστή πίπας. Το ειδικό εργαλείκι για το γέμισμα και το καθάρισμα του καυστήρα, τα στικ

για το κοβάρισμα του μίασκου και του επιστομίου, η καπνοσακούλα, η βάση για τις εφεδρικές πίπες και οι ειδικοί αναπτήρες είναι σημαντικός μέρος του καπνισμάτος πίπας, ενώς καπνισμάτος διαφορετικού από αυτό του ταϊγάρου. Ο καπνιστής πίπας μαθαίνει να ζει με αυτά και δεν τα θεωρεί τόσο μεγάλο μπέλα όσο νομίζουν οι «σατ' έξω». Αντιθέτως του δίνουν μια διαφορετική σχέση με το χρόνο και δεν είναι τυχαίο που η πίπα έχει ταυτιστεί με τους ναυτικούς και τις ατέλειωτες ώρες απροσίσια στη θάλασσα.

Περί υγείας

Αναλόγως τι θέλει να πιστέψει κανείς... Σαφώς δεν υπάρκει το ταϊγάροχαρτο και η πίσσα που συνοδεύει την καύση του και σαφώς το καπνό είναι καλύτερα. Επίσης δεν υπάρκει –πολύ βασικό– το «κατεβάσμα» του καπνού προς τα πνευμόνια. Στην πίπα, όπως και στο πούρο, ο καπνός μένει στο στόμα, αφήνει τη γεύση του και εκπνέεται. Ο αντίλογος βεβαίως είναι οι πάσης φύσεως καρκίνοι του στόματος και των κειλών από το διαρκή ερεθισμό. Όμως, τι να λέμε τώρα; Όσοι ενδιαφέρονται για θέματα υγείας, απλώς δεν καπνίζουν. Ακόμα και τα υγιενότερο κάπνισμα δεν συγκρίνεται με το μη-κάπνισμα. Αν πρέπει, πάντως, φώνει και καλό να τα βάλουμε σε μια ζυγαριά και τα μετρήσουμε βάσει στατιστικών, τα νούμερα τείνουν να γέρνουν υπέρ της πίπας και του πούρου και κατά του τσιγάρου.

Εντελώς προσωπικά

Καπνίζω πίπα δώδεκα χρόνια. Ξεκίνησα, πολύ απλά, πηγαίνοντας σε ένα καπνοπωλείο και ζητώντας βοήθεια από τους μπαλλήλους. Αγάρασα μια πίπα των 20 ευρώ και ένα μήνα αργότερα άλλη μία... Ένα από τα πρώτα πρόγραμμα που μαθαίνει κανείς στο κάπνισμα της πίπας είναι ότι ποτέ δεν έχουμε μόνο μία, ώστε να μπορεί το έλλον τους να ξεκουράζεται μετά το κάπνισμα. Εκτοτε παρέμεινα... πιστό, με ένα διάλειμμα ενός έτους στον Ελληνικό Στρατό, όπου κάπνιζα τσιγάρα. Σήμερα, με ίδιες πίπες να αναπαύονται στο γραφείο μου, μπορώ να πω ότι δεν θα το άλλαζα με τίποτα. Σωματικά αισθάνομαι πολύ καλύτερα από ότι οι οισθιανόμουνα όταν κάπνιζα τσιγάρο, καπνίζω λιγότερο, η αντιμετώπιση των άλλων απέναντι μου είναι πολύ επικεκριτέρη από αυτή που δείχνουν στους καπνιστές τσιγάρου (το όρωμα του καπνού της πίπας είναι κατά κοινή παραδοσή πιο ευχάριστο ακόμα και πρας τους μη καπνιστές) και λατρεύω την στρέσφαιρα των καπνοπωλείων –ναι, οι καπνιστές πίπας έχουν ένα αισθήμα κοινότητας που λείπει από τους καπνιστές τσιγάρου. Ωπώς όλες οι μειονότητες άλλωστε.

Πέραν των καπνοπωλείων, τα οποία προσφέρουν πολύ καλή υποστήριξη στους καπνιστές πίπας (νυν και μελλοντικούς), μια πολύ καλή πηγή πληροφοριών είναι τα παρακάτω sites στο Internet:

<http://fujijpub.com/ooops/>
<http://www.pipes.org/>
<http://www.pipessmokersouncil.org/>
<http://dir.yahoo.com/Recreation/Hobbies/Smoking/Pipes/>

Κόστος

Πίπα: από 30€ μέχρι 150€.
 Ικανοποίηση: 2€
 Καθαριστικά στικ: 1,50€ (ποκέτο των 100)
 Καπνός: από 6€ έως 12€ (συσκευασία των 50g)
 Χόρτινα φίλτρα (προτιμήστε πίπες που τα δέκονται): 3€ (ποκέτο των 50)

Μάρκες

Μερικές από τις γνωστότερες μάρκες πίπας...
 Alexander (ελληνικές)
 BBB (αγγλικές)
 Butz-Choquin (γαλλικές)
 Dunhill (αγγλικές)
 Falcon (αγγλικές)
 Peterson (ιρλανδικές)
 Savinelli (ιταλικές)

...ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΥ

Amphora
 Borkum Riff
 Captain Black
 Clan
 Danske Club
 Dunhill
 Skandinavik
 W.O. Larsen